

De antibioticaregelgeving wordt momenteel geëvalueerd. Het is nog niet bekend of dit wijzigingen gaat geven voor de diergezondheidszorg op bedrijven.

FOTO: TWAN WIERMANS

Antibioticavermindering of dierenwelzijn?

Dierenwelzijnsverbetering leidt vaak tot vermindering van antibioticagebruik. Maar als regelgeving te star wordt nageleefd, kunnen antibioticabeleid en dierenwelzijn ook met elkaar in conflict komen. De UDD-regeling is onder evaluatie.

MARJAN LENEMAN

Sinds 1 maart 2014 geldt voor alle antibiotica de UDD-status (Uitsluitend Door Dierenarts). De UDD-regeling is een verbodsregeling waarop onder voorwaarden uitzonderingen gelden. In de intensieve veehouderij wordt meestal aan de voorwaarden voldaan; de uitzonderingen betreffen alleen het behandelen van individuele dieren en dat komt in de pluimvee-sector niet en in de varkenssector nauwelijks voor. Pluimveedierenarts Jan-Thijs Nijland (DAP Ysselsteyn) en varkensdierenarts John Vonk (De Varkenspraktijk locatie Oss) staan regelmatig voor de keuze waarin ze uit ervaring weten dat de kans klein is dat een eerstekeus-antibioticum gaat werken. Maar omdat een tweedekeus-middel verantwoord moet worden met bewijs, wordt vaker dan ze zouden willen

de juiste therapie uitgesteld en dat is niet in het belang van het welzijn van de dieren of volksgezondheid.

Groot dilemma

“Als je niet voor het eerst op een bedrijf komt en als het probleem een voorgeschiedenis heeft, weet je soms uit ervaring al bij voorbaat dat een eerstekeusmiddel niet werkzaam gaat zijn en wil je direct naar een tweedekeusmiddel. Maar als je het niet hard kunt maken, is ervaring niet afdoende en sta je voor de keus: wachten op de kweek en gevoeligheidstest, toch het eerstekeusmiddel toepassen in de hoop dat het misschien iets gaat doen, of beide. Ondertussen verlies je minimaal drie dagen, worden er meer dieren ziek of krijg je uitval”, legt Vonk het dilemma uit. Nijland vult

Aanpassing regelgeving

Het ministerie van Economische Zaken heeft de Raad voor dierenaangelegenheden om zijn zienswijze gevraagd inzake antibiotica-reductie en dierenwelzijn, en Wageningen UR opdracht gegeven de UDD-regeling 2014 te evalueren. De evaluatie is nog niet afgerond en voorlopige resultaten worden niet openbaar gemaakt. De bevindingen zullen meegenomen worden in het sectoroverleg voor het nieuwe antibioticumbeleid 2020. Varkensdierenarts John Vonk en pluimveedierenarts Jan-Thijs Nijland zijn blij dat de regelgeving geëvalueerd wordt. Ze denken dat aanpassingen steeds nodig zullen blijven, omdat de (biologische) praktijk nu eenmaal veranderlijker en onvoorspelbaarder is dan de strakheid en striktheid die nu eenmaal bij regelgeving horen. Nijland vindt overigens wel dat striktheid van regels zowel aan oplossingen als aan problemen bij kunnen dragen en dat niet uit het oog verloren mag worden waartoe ze dienen en welk effect ze hebben. “Als practicus kom ik jaar in jaar uit op bedrijven en doe waarnemingen en ervaringen op. Soms komt het voor dat die waarnemingen niet of nog niet wetenschappelijk bewezen zijn. Ik zie bijvoorbeeld welzijnsverbetering en antibioticavermindering op de bedrijven met systemen waar de kuikens in de stal uitkomen, maar dat is door wetenschappelijk onderzoek nog niet aangetoond. Het is mijn rol om de ogen en oren van de samenleving te zijn, als het gaat om diergezondheid en –welzijn. Dan kan ik niet de ogen sluiten voor mijn eigen waarnemingen.”

aan: “De praktische werkelijkheid is niet zo zwart-wit als de regelgeving het doet voorkomen. We hebben met verschillende bedrijven en met biologische variatie te maken, dus 100 procent zekerheid bestaat niet. Zelfs niet als je bacterieel onderzoek en gevoeligheidstesten inzet. Uit een ziek dier kweek je bijvoorbeeld vaak verschillende E. coli-bacteriën. Je weet dan niet of de ziekteverwekker ertussen zit. Het is mogelijk dat je de gevoeligheid van E. coli-bacteriën meet, die je helemaal niet bestrijden wilt. Je hebt dan onbedoeld de andere E. coli-bacteriën uitgeschakeld ten gunste van de ziekteverwekker en drie dagen verloren. Dat is nog verdedigbaar, omdat je het niet kon weten. Het wordt lastiger als je weet, bij bijvoorbeeld Enterococci kreupelheid bij vleeskuikens, dat het eerstekeus-

middel doxycycline in minder dan 30 procent van de gevallen zal werken, terwijl het tweedekeusmiddel amoxicilline in bijna 100 procent van de gevallen werkt. Bijna, omdat je geen 100 procent zekerheid krijgt als je met biologische systemen werkt. Maar we weten ook dat zo'n 2 tot 3 procent van de kippen ESBLs bij zich draagt, en als je amoxicilline toedient, zal zich dat door het hele koppel verspreiden. Dat wil je ook niet. Kies je volgens het boekje voor het eerstekeusmiddel doxycycline (dat de verspreiding van ESBLs niet bevordert), dan is de kans heel groot dat je een onwerkzaam middel inzet, dat het dierenwelzijn er onder lijdt en dat je verdere resistentie bevordert. En dat je daarna alsnog het wel werkzame middel amoxicilline moet inzetten. Dit mag ik als dierenarts, dus als verantwoordelijke voor diergezondheid en dierenwelzijn niet tegen beter weten in doen." Deze dilemma's zijn dagelijkse praktijk geworden in de pluimveehouderij. Varkenshouders, die tot 2016 nog een tweedekeusmiddel zelf mogen toedienen,

zullen zich mogelijk voor een zelfde dilemma geplaatst zien.

Duurzame kwaliteit

Het verbeteren van dierenwelzijn wordt sinds enkele jaren gezien als tevens een voertuig voor antibioticavermindering, immers minder stress en ziekte betekent minder hoeven behandelen. Marijke de Jong, programmamanager van het Beter

overdekte uitloop)." Ook Jan Vaarten (directeur van FVE, de Europese koepelorganisatie voor 38 landelijke dierenartsen-organisaties) ziet dat welzijn en antibioticavermindering hand in hand kunnen gaan. "De toekomst voor de Nederlandse veehouderij ligt niet meer in grote volumes en lage prijzen, maar in duurzame kwaliteit. En daar ligt ook de winst voor antibioticavermindering, dierenwelzijn en volks-

'Praktijk is minder zwart-wit dan de regelgeving'

Leven-keurmerk (BLK) van de Dierenbescherming: "Van alle koppels vleeskuikens met één BLK-ster is 99,7 procent antibiotica-vrij. Maar dat betekent dat er gekozen moet worden voor robuustere langzamer groeiende rassen en een andere huisvesting (lagere bezetting, daglicht, frisse lucht en

gezondheid. En als er toch antibiotica nodig zijn, zijn wij voorstander van wat we prudent en verantwoordelijk gebruik noemen. Dat betekent dat de dierenarts het best passende middel op het juiste moment en de juiste manier voorschrijft."

Welzijnsoffer

Er is tijd nodig voor de sectoren om volledig duurzaam te worden. "Maar ook in duurzame systemen komen soms ziekten voor die mede vanuit welzijnsoogpunt behandeld zouden moeten worden met antibiotica. Als er antibiotica nodig zijn, wil een dierenarts dat zo verantwoordelijk mogelijk af kunnen wegen, zodat de dieren niet onnodig lijden, de volksgezondheid niet op het spel gezet wordt en de veehouders geen onterechte inkomstenderving ondervinden", vindt Nijland, en hij vervolgt: "De regelgeving laat ruimte aan de dierenarts om zijn of haar verantwoordelijkheid te nemen door af te mogen wijken van eerste- of tweedekeusmiddelen, maar vraagt tegelijkertijd de keuze te verantwoorden op een manier die wel begrijpelijk, maar niet altijd passend is. Hard bewijs is lang niet altijd leverbaar, maar omdat het wel geëist wordt voor het antibioticumbeleid en niet voor bijvoorbeeld welzijn of andere zaken die je als dierenarts hebt af te wegen, raken veehouders en ook jonge dierenartsen, die nog niet zo stevig gepositioneerd zijn, geneigd zich te voegen naar de eisen van de controlerende instanties. Dan raakt dierenwelzijn geofferd aan antibiotica-regelgeving en wordt het niet afgewogen, ook niet tegen volksgezondheid." §

Jan Vaarten van de Europese dierenartsenorganisatie FVE: "Wij vinden dat dierenartsen het best passende middel op het juiste moment en op de juiste manier moeten kunnen voorschrijven."

FOTO: GEESJE ROTGERS

